

LINGUISTIC SURVEY OF INDIA

VOL. IX

INDO-ARYAN FAMILY

CENTRAL GROUP

PART II

SPECIMENS OF THE RĀJASTHĀNĪ AND GUJARĀTĪ

COLLECTED AND EDITED BY

G. A. GRIERSON, C.I.E., PH.D., D.LITT., I.C.S. (RETD.)

HONORARY MEMBER OF THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL, OF THE NĀGARĪ PRACHĀRIṆĪ SABHĀ, AND OF THE AMERICAN ORIENTAL SOCIETY; ASSOCIATE FOREIGN MEMBER OF THE SOCIÉTÉ ASIATIQUE DE PARIS; CORRESPONDING MEMBER OF THE KÖNIGLICHE GESELLSCHAFT DER WISSENSCHAFTEN ZU GÖTTINGEN

CALCUTTA
SUPERINTENDENT GOVERNMENT PRINTING, INDIA

1908

MĀRWĀRĪ OF KISHANGARH (GŌRĀWĀṬĪ) AND OF AJMER.

These two dialects may be considered together. They are much more free from Jaipurī than the dialect shown in the preceding pages.

As a specimen I give a short folk-song from Ajmer. It is not exactly teetotal in its sentiments, but its language is unexceptional as an example of dialect. Notice the frequent use of expletive additions, such as *nī*, *jī*, and *rō* (feminine *rī*). The last termination has been already discussed in the Mārwarī grammar (see p. 30). It is also employed in Jaipurī, usually in a contemptuous sense. Here it is more endearing than contemptuous. Thus, *dāru-rī* might be translated 'a dear little drop of wine.' We may also note the way in which the first person plural is employed in the sense of the singular.

[No. 3.]

INDO-ARYAN FAMILY.

CENTRAL GROUP.

RĀJASTHĀNĪ.

MĀRWĀRĪ (EASTERN).

DISTRICT AJMER.

अमल्ल-मैँ आछा लागो म्हारा राज । पीवो-नी दारु-ड़ी ॥
 सुरज था-नैँ पुजस्यैँ-जी भर मोल्याँ-को थाल । घड़ेक मोड़ा उगजो-जी पिया-जी म्हारे पास ।
 पीवो-नी दारु-ड़ी । अमल्ल-मैँ आछा लागो म्हारा राज । पीवो-नी दारु-ड़ी ॥
 जा एँ दासी बाग-मैँ ओर सुण राजन-री बात । कदेक महल पधारसी तो मतवाळी
 धणराज । पीवो-नी दारु-ड़ी । अमल्ल-मैँ आछा लागो म्हारा राज । पीवो-नी दारु-ड़ी ॥
 थारी ओळ् म्हे कराँ म्हारी करै न कोय । थारी ओळ् म्हे कराँ करता करै जो होय ।
 पीवो-नी दारु-ड़ी । अमल्ल-मैँ आछा लागो म्हारा राज । पीवो-नी दारु-ड़ी ॥

TRANSLITERATION AND TRANSLATION.

	Am ^a lā-māĩ	āchhā	lāgō,	mhārā	rāj ;	pīwō-nī
	<i>Intoxication (of-opium)-in</i>	<i>nice</i>	<i>you-appear,</i>	<i>my</i>	<i>Lord ;</i>	<i>do-drink</i>
dāru-rī.						
<i>wine.</i>						
Suraj !	thā-nāĩ	pūj ^a syā-jī	bhar	mōtyā-kō	thāl ;	
<i>O-Sun !</i>	<i>you-to</i>	<i>we-will-worship</i>	<i>having-filled</i>	<i>pearls-of</i>	<i>a-dish ;</i>	
gharēk	mōrā	ūg ^a jō-jī ;	piyā-jī	māhrāĩ	pās ;	
<i>about-a-ghari</i>	<i>late</i>	<i>rise-please ;</i>	<i>(as-my)-husband</i>	<i>to-me</i>	<i>near (is) ;</i>	
pīwō-nī	dāru-rī ;	am ^a lā-māĩ	āchhā	lāgō	mhārā	rāj ;
<i>do-drink</i>	<i>wine ;</i>	<i>intoxication (of-opium)-in</i>	<i>nice</i>	<i>you-appear</i>	<i>my</i>	<i>Lord ;</i>
pīwō-nī	dāru-rī.					
<i>do-drink</i>	<i>wine.</i>					

The verb *dēnō*, to give, makes its past tense *dīdō*, he gave, and similarly we have *kīdō*, he made.

The word for 'and' is the Jaipurī *ar* or *har*.

It will be sufficient to give a portion of a version of the Parable as a specimen of Mēwārī.

[No. 5.]

INDO-ARYAN FAMILY.

CENTRAL GROUP.

RĀJASTHĀNĪ.

MĒWĀRĪ.

STATE UDAIPUR.

कुणी मनख-के दीय बेटा हा । वाँ-माँ-हूँ ल्होड़क्यो आप-का बाप-ने कह्यो हे बाप पूँजी-माँ-हूँ जो म्हारी पाँती होवै म्ह-ने द्यो । जद वाँ वाँ-ने आप-की पूँजी बाँट दीदी । थोड़ा दन नहीं हुया हा कै ल्होड़क्यो बेटो सगळो धन भेळो करहर परदेस परो-गयो अर उठै लुच्चापण-माँ दन गमावताँ हुवाँ आप-को सगळो धन उडाय दीदी । जद ऊ सगळो धन उडा चुक्यो तद वीँ देस-माँ भारी काळ पड़ो हर ऊ टोटायलो हो-गयो । हर ऊ जाय-ने वा देस-का रहबावाळाँ-माँ-हूँ एक-के नखैँ रहबा लाग्यो । वाँ वाँ-ने आप-का खेत-माँ सूर चराबा-ने मेल्यो । हर ऊ वाँ कूँतरा-हूँ ज्याँ-ने सूर खावा-हा आप-को पेट भरबो चावो-हो । हर वा-ने कोई भी काँइँ नहीं देतो-हो । जद वाँ-ने चेत हुयो हर वीँ कह्यो कै म्हारा बाप-के कतरा-ही दानक्याँ-ने खावा-हूँ बदती रोटी मिळै-है हर हूँ भखाँ मरू । हूँ ऊठर म्हारा बाप नखैँ जाऊँलो हर वा-ने कहूँलो कै हे बाप बैकुंठ-हूँ उलटो हर आप-के देखताँ पाप कीदो-है । हूँ फेरूँ आप-को बेटो कुहावा जोगो नहीं हूँ । म्ह-ने आप-का दानक्याँ-माँ-हूँ एक-के सरीखो कर-द्यो ॥

JAIPURĪ (CHAURĀSĪ).

The Chaurāsī form of Jaipurī is spoken immediately to the south of Kāthairā, on the border of the Kishangarh State, in the Thakurate of Lawa, and in the portion of the Tonk State which forms an enclave in the Jaipur State. It is spoken by the following estimated number of people :—

In Jaipur Territory	98,773
In Lawa Territory	3,360
In Tonk Territory	80,000
TOTAL	182,133

Chaurāsī differs hardly at all from Standard Jaipurī.

The only peculiarities of grammar which I have noticed are that the second personal pronoun is *tū̃*, not *tū*, and that the interrogative pronoun *kuṇ*, who? has an oblique form *kuṇē*. Further particulars will be found on pp. 54 and 55 of Mr. Macalister's Grammar.

The specimen is a portion of a folktale, and has been provided by Mr. Macalister.

[No. 27.]

INDO-ARYAN FAMILY.

CENTRAL GROUP.

RĀJASTHĀNĪ.

JAIPURĪ (CHAURĀSĪ).

JAIPUR STATE.

(Rev. G. Macalister, M.A., 1899.)

दल्ली देखवा गियो जाट घोड़ी पर चडर । कोई दनां-में कोस तीनिक उडे पूँछो । रात पड़-गी । उडे-ई रै-ग्यो । भाग-फाटीर ऊँच्यो दल्ली-कै गैले लाग-ग्यो । कोसिक री दल्ली अर उडो-सँ दल्ली केनी-सँ बाँण्यँ मऊ-ग्यो ! सो बाँण्यँ-कै या पणवरत सो कोई बोल-ले दन्नूग्याँ पैली तो ऊँ-कै बैम पड़-जाय । सो कोई-सँ बोलै कोनै । ऊँ बगत-का सो यो जाट चालतो-ई माजन-नै कियो कै राम राम । जद ईँ गाऊ काडी । जद जाट जूता-की दीनी । जद कोस ताँईँ जाट तो घोड़ी-सँ उतरर जूतां-सँ कूटतो गियो अर यो गाऊ काड्याँ गियो । जद दल्ली-कै दरूजे जाताँ जाताँ दन आँथ ग्यो । उडे सपाईँ बोल्या क्योँ लड़ो-छो रै । जद बाँण्यँ बोल्थो मा-लै जूत्याँ-की पड़ी । जत्ती खाँ-जी थाँ-के पड़े तो का-जाणाँ काँईँ व्हे । जद मीयाँ बोल्थो म्हारै क्योँ पड़े । थारै-ई पड़े । जद मीयाँ बोल्थो थे लड़ता लड़ता अब कडे जास्यो । जद बाँण्यँ बोल्थो मारा कोटवाकी-में ले-जास्यँ । जद मीयाँ बोल्थो कोटवाकी-में तो मत जावो । अर वा भव्यारी कै जी-कै तो जाट-नै कै-दे तूँ जा अर तूँ थारै घराँ चक्यो-जा अर दन्नूग्याँईँ भव्यारी-का-सँ जाट-नै पकड़ ल्याजे । अर ऊँ बगत-का-ईँ कोटवाकी-में ले-जाजे सो न्याव हो-जासी । अर अबार थे कोटवाकी-में जास्यो तो दोन्याँ-नै-ईँ बैठा-देसी अर न्याव दन्नूग्याँ होसी । जद जाट तो भव्यारी-कै चक्यो-गियो अर बाँण्यँ बाँण्यँ-कै घराँ चक्यो-गियो । भव्यारी रात-की बगत जाट-नै रोव्याँ चोखी खुवाई । रात-की रात तो रोव्याँ खार सो-गियो । दन ऊँच्यो अर बाँण्यँ आयो घराँ-सँ । चाल ऊँ कोटवाकी-में चालाँ